

le-ați realizat au fost extrem de diferite. Ați mai face astăzi un spectacol ca Șeful sectorului suflute? A fost acesta un „experiment”? Credeți în teatrul experimental?

— Întrebarea mi se pare undeva echivocă, căci nu cred că — în materie de regie — există oameni care nu experimentează. Fiecare spectacol este în fond o încercare de a face, de a spune ceva, deci un experiment. Mi-ar fi imposibil să fac delimitarea între spectacolul „experimental” și spectacolul „normal”. Sau să spun: „astăzi am făcut experiment, mâine fac teatru normal”. Tot ce am făcut eu (deci și Șeful sectorului suflute) a stat sub semnul experimentului, al încercării de a mă defini ca regizor, de a mă ordona, de a mă disciplina. Dacă aș mai face un astfel de spectacol? În fond — Iuliu Cezar ce va fi?

— *Până acum ați lucrat cam cu aceeași echipă de interpreți; ce a însemnat asta pentru dv.?*

— Adevărat, am lucrat aproape cu aceiași oameni *Ubu-rege*, Șeful sectorului suflute și *Nu sînt Turnul Eiffel*: cu Dan Nuțu, Florian Pittiș, Mihaela Dumbravă, Nicolae Wolcz. Premisele pentru formarea unei echipe au existat, și încă premisele cele mai favorabile, pentru că ne descopeream reciproc, ne alegeam unii pe ceilalți după singurul criteriu: al

aceluiași mod de a gândi și a lucra. Ce bine ar fi fost dacă s-ar fi găsit și modalități de menținere a acestei echipe, de formare a unui teatru tînăr în București sau oriunde, la Sinaia de exemplu, pe acest schelet gata alcătuit și rodat! Ne-am fi format cu toții — și eu și actorii — într-un spirit care începuse să se dezvolte și care ar fi putut ajunge un stil. Așa însă... Ei au terminat facultatea și sînt răspîndiți în toată țara, și din posibilă „echipă” s-a ales praful.

Am de pe acum nostalgia repetițiilor noastre riguroase ca niște antrenamente sportive, mai ales din perioada pregătirilor pentru festivalurile de la Zagreb, cînd se lucra dumnezeiește, într-un ritm ... drăcesc. De fapt, eu cred că teatrul adevărat nu se poate face decît în felul acesta — prin totală „aservire” a fiecăruia față de scopul comun, printr-o muncă în tensiune, aș zice fanatică. Și noi, cei din anul V regie, am avut foarte dese discuții, întrebîndu-ne, cu destulă îngrijorare, ce se va alege de noi. Vom fi probabil repartizați fiecare în alt teatru, unde fiecare va încerca, desigur, să-și facă meseria cît mai bine, dar căutările noastre *comune*, bătăliile noastre, dacă vreți, nu vor mai exista. În loc de front comun, pentru care există iarăși toate premisele, vom ajunge să ne scîldăm fiecare în altă apă. Căci, sînt sigur, și cu o promoție de regizori s-ar putea forma o echipă. Și repet, oriunde...

COLOCVIU REALIZAT DE:

Valeria Ducea, Mira Iosif, Dinu Kivu,
Ana Maria Narti, C. Paraschivescu,
Alec Popovici, Ileana Popovici.

POSTFAȚĂ

Dacă acum, la capătul acestui colocviu aniversar, încercăm să desprindem cîștigurile și să definim măcar cîteva din trăsăturile mișcării teatrale din acești douăzeci de ani, faptul cel mai izbitor ne apare amploarea ei, numărul mare și calitatea artistică a oamenilor ce o alcătuiesc.

Din paginile semnate de participanții la colocviul revistei noastre se conturează nu numai personalitatea artistică a cîtorva dintre cei mai reprezentativi. Fiecare vorbește, la rîndul său, despre o multitudine de alți creatori de spectacole, despre actori și scenografi care au lucrat și lucrează pe scenele țării. E vorba deci, la capătul a două decenii, nu de succese izolate, de spectacole memorabile dar întîmplătoare, ci de creații ale unui numeros

detașament de forțe artistice, rezultat al gândirii lor estetice, al capacității lor profesionale. Adresându-ne în primul rând regizorilor animatori, am obținut un panoramic semnificativ, desfășurat în timp, în cadrul căruia apar într-o lumină reală toți cei care dau viață creației scenice. Se dovedește încă o dată că cel mai însemnat câștig al anilor care au trecut constă în prezența masivă a creatorilor de spectacole.

E aci preluarea și dezvoltarea uneia dintre cele mai importante tradiții ale teatrului românesc, reprezentată în trecut de Davila, de Gusty, de Popa, Maican sau Sava. Deși ultimii trei ne-au părăsit cumplit de devreme, spiritul lor a rămas viu, a rodit în rîndurile celor ce au venit după ei.

Urmărind colocviul nostru, e limpede că nu numai cei mai în vîrstă dintre regizorii de azi, dar și cei din generațiile mai tinere s-au format lucrînd adesea în condiții grele, în teatre din Capitală sau regiuni, în strînsă legătură cu publicul, confruntîndu-și activitatea cu reacțiile unui spectator de cele mai multe ori neavizat și față de care spectacolul avea dubla misiune de atracțiozitate și educație. Aci, de fapt, pe marea scenă a țării, s-au format ca profesioniști compleți, artiști dar și buni gospodari, organizatori și animatori de echipe. Drumul unora dintre ei, ca de pildă Liviu Ciulei, Ulad Mugur sau Radu Penciulescu, a și dus — firesc — la conducerea unor teatre dintre cele mai importante, cu rezultatele știute. Și nu încapе îndoială că alți colegi de-ai lor, azi directori de scenă principali (mă gîndesc la Horea Popescu, Crin Teodorescu, Esrig sau Giurchescu) i-ar putea urma cu succes.

Rememorînd spectacolele și etapele semnificative din acești douăzeci de ani, devine evidentă o dinamică a dezvoltării teatrului românesc, extinsă pe întreaga țară, desigur nu la modul geografic, ci în funcție de cei mai valoroși dintre animatorii-creatori de spectacole. Alături de etape memorabile ale unor teatre din Capitală se află anumite perioade ale celor din Craiova, Ploiești, Oradea, Galați, Sibiu, Piatra Neamț, Cluj, Iași. E drept că acestei dinamici i-au lipsit stabilitatea și continuitatea, dar datorită ei, s-au dezvoltat într-un real spirit de muncă colectivă regizori, scenografi, actori, pe atunci, unii foarte tineri începători, azi, nume consacrate ale unei mature generații de oameni de teatru. Și chiar dacă, dintr-un motiv sau altul, unele formații au fost efemere și s-au destrămat, în conștiința celor mai buni dintre coechipieri a rămas viu spiritul acestor întîlniri, vie lupta pentru echipa teatrală, nestins ferment de ridicare pe o treaptă nouă a succeselor de pînă acum. După cum viu a rămas spiritul de stimulare reciprocă, de stimă pentru munca creatoare a fiecăruia, de însușire a experienței colective și transformare a ei în motor al propriei dezvoltări.

Din trecerea în revistă a fișelor de mai sus, nu sarbede statistici de bibliotecă, ci mărturii vii, pentru că fiecare dintre ele reprezintă gîndire și putere de creație omencască, străbat, odată cu nevoia muncii colective, a unității de concepție, solide criterii estetice, exprimînd personalități și temperamente foarte diferite, dar unite toate în jurul principiiului: teatrul-act de cultură. De aci, repertoriile alcătuite din dramaturgia originală, clasică și contemporană, din marile opere ale teatrului universal, ca și din cele mai valoroase lucrări ale actualei dramaturgii mondiale. Cît de mare e atașamentul oamenilor noștri de teatru pentru patrimoniul dramaturgiei naționale se vede nu numai din faptul că el constituie osatura repertoriilor de-a lungul timpului: generații de creatori s-au apropiat de acest patrimoniu, dîndu-i mereu viață nouă, căutînd să-i descifreze sensuri noi, variate modalități de expresie scenică. Și cu toate că uneori unghiurile de vedere inedite au trebuit să biruie vechi prejudecăți, important e că s-au găsit în mijlocul mișcării teatrale forțele necesare pentru a duce la victorie această luptă.

Paginile publicate în numărul de față constituie o mărturie a aceleiași îndrăzneli creatoare, în promovarea dramaturgiei originale, în afirmarea unor puncte de vedere estetice proprii în arta spectacolului, în căutările unei cit mai mari expresivități scenice.

Tot ce s-a creat bun în acești ani e rodul atentei îndrumări a partidului, al acestei atitudini active, înnoitoare, urînd șabloanele și anchiloza drumurilor bătute. Așa s-a ajuns la nesfîrșitul șir de spectacole pomenite în colocviul nostru (și fără îndoială că nu sînt nici pe departe toate), care ne-au rămas în memorie prin diversitatea stilistică și prin surprinzătorul lor

inedit. Așa s-a ajuns la marile succese pe plan internațional. Păcat numai că, de-a lungul timpului, teatrele n-au știut să le și păstreze în repertoriu, ca o permanentă școală estetică a publicului. Trepte în construirea spectacolului modern, a unui nou mod de a gândi teatrul, trepte în formarea actorului de azi, de un înalt profesionalism, cele mai bune spectacole ale acestor ani reprezintă temelia dezvoltării viitoare. De aceasta, oamenii de teatru sînt conștienți. Din cuvîntul lor reiese cu claritate nevoia permanenței autodepășiri. De aci, exigența cu care sînt privite realitățile din teatrul nostru, necruțarea față de neajunsurile care mai dăinuie, față de frînele ce ne mai stau în cale. E și aci un rezultat al îndrăzelii de care vorbeam mai sus, al perseverenței de a nu te mulțumi cu succesele atinse, de a năzui mereu spre mai mult, spre mai bine.

Mișcarea teatrală românească e azi o forță artistică de prim ordin. Creatorii știu însă cît de mari îi sînt posibilitățile, cît de pregătită este pentru a face un nou salt. De aceea și militează cu atîta ardoare pentru alcătuirea unor echipe omogene, în cadrul unei structuri organizatorice corespunzătoare etapei actuale, structură care să se scuture de tot ce e vechi, depășit, de natură a ne ține în loc.

De aceea și cerințele atît de severe puse în fața dramaturgiei originale contemporane, îndemnul adresat autorilor de a se ridica la problema filozofică a epocii, de a găsi forme de expresie scenică pe măsura creatorilor de spectacole. De aceea, exigența atît de mare față de formarea profesională, cerința unui adevărat fanatism al muncii artistice, o înaltă concepție etică. Căci procesul obiectiv de sudare și permanență înnoire a unei echipe nu poate face abstracție de această etică a coechipierilor, de slujirea pînă la capăt, prin muncă și desăvîrșire necontentită, a unui înalt crez artistic. Despre toate acestea, mulți dintre participanții la colocviul nostru au vorbit pe larg. Sînt preocupări și exigențe care-i unesc pe oamenii de teatru maturi de cei abia intrați în scenă. Această luciditate, această sinceritate manifestată acum la împlinirea a douăzeci de ani de teatru republican, e dovada solidității a tot ce s-a realizat, cheazășia victoriilor de mîine.